

70 vuotta virolaista maantiedettä

Tarton yliopisto on vanha tiede- ja sivistyskeskus Virossa (perustettu 1632), mutta viro tuli yliopiston viralliseksi kieleksi vasta 1919, Viron itsenäistyttyä. Koska vironkielisiä tiedemiehiä oli silloin vähän, kutsuttiin avuksi heimo- ja naapurikansojen edustajia. Niiden joukossa oli tunnettu suomalainen maantieteilijä ja Aasian-tutkija Johannes Gabriel Granö (1882—1956). 7. syyskuuta 1919 Viron opetusministeriö nimitti hänet maantieteen professoriksi ja 13. lokakuuta hän oli jo uudella työpaikallaan. Hänen Tartto-kautensa ei ollut pitkä: Granö piti jäähyväisluentonsa 14. lokakuuta 1923. Tänä lyhyenä aikana hän perusti virolais-suomalaisen kansallisen maantieteellisen koulukunnan, jonka huomattavia virolaisia edustajia olivat August Tammekann (1894—1959) ja Edgar Kant (1902—1978). Sodan jälkeisinä vuosina edellinen työskenteli Helsingin, jälkimmäinen Lundin yliopiston professorina.

Vironkielisen Tarton yliopiston 70-vuotisjuhliin 1.—2. joulukuuta 1989 rehtorin kutsusta saapuneet Eeva ja Olavi Granö vierailivat 30. marraskuuta maantieteen laitoksella (Vanemuise 46), jossa akateemikko Olavi Granö piti esitelmän maantieteen viimeaikaisesta kehityksestä, erityisesti Lundin ja Cambridgen yliopistoissa. Kuuntelijat saivat uutta tietoa Edgar Kantista, joka oli johtohenkilöitä maantieteen ns. kvantitatiivisessa vallankumouksessa ja joka samalla loi pohjan senjälkeiselle kehitykselle. Luennon jälkeen Olavi Granö ja Tarton yliopiston maantieteen laitoksen esimies Heino Mardiste paljastivat muistolaatan luentosalin seinällä seuraavine yksinkertaisine teksteineen (kuva):

Siin töötasid
geograafiaprofessorid
Joh. Gabriel Granö
August Tammekann
Edgar Kant

Paljastustilaisuudessa puhuivat läsnäolijoille Heino Mardiste (viroksi) ja Ott Kurs (suomeksi). Lyhyiden puheenvuorojen aiheena oli näiden kolmen tiedemiehen merkitys virolaiselle maantieteelle.

Iltapäivällä Eeva ja Olavi Granö olivat vieraina yliopiston päärakennuksen aulassa, jossa Elias Lönnrot Seuran ja Opetatud Eesti Seltsin (Viron Oppineiden Seura) puheenjohtajat paljastivat muistolaatan kahdeksalle suomalaiselle ja ruotsalaiselle tiedemiehelle (Johann Bergman, Andreas Bjerre, Aarno Cederberg, J. G. Granö, Tor Helge Kjellin, Lauri Kettunen, Ilmari Manninen, Birger Nerman, Aarne Tallgren). Opetatud Eesti Seltsissä Toomemäen historiallisessa museossa järjestettiin sen jälkeen konferenssi, jossa puhuttiin näiden tiedemiesten töistä Virossa. J. G. Granöstä puhui Ott Kurs.

OTT KURS
Tarton yliopisto